

Från media till individ

bP 505/37

National Library
of Sweden

Juni 1970

BP
5/5

FRÅN MEDIA TILL INDIVID

Docent Karl Erik Rosengren, Sociologiska institutionen, Lund.

(Docent Rosengren tilldelades den 20 mars i år ett anslag av beredskapsnämnden för studier av nyhetsspridning från massmedier till individer. I nedanstående artikel - avsedd för dagspressen - lämnar han en kort rapport om ett delresultat av den första studien. Vid nämndens sammanträde den 5 maj tilldelades Rosengren ytterligare anslag för fortsatta diffusionsstudier under kommande budgetår. I detta sammanhang kan det påpekas att beredskapsnämndens Meddelande nr 1 1964 refererade vissa studier om nyhetsspridningen vid mordet på Kennedy, bl a en av den i artikeln omnämnde Greenberg.)

På hösten år 1957 frågade Sifo ett representativt urval av svenska folket om man trodde att det någonsin skulle bli möjligt för en människa att företa en resa från jorden till månen och återkomma med livet i behåll. Svaret blev i 75 % av fallen, att det trodde man inte. Det ansågs alltför fantastiskt.

I april 1970 startade den tredje bemannade månkraketen, Apollo XIII. Världens press, radio och TV bevakade evenemanget, men publiken visade inte samma intresse som tidigare. Månfärderna var på väg att bli rutin.

Tidigt på morgonen den 14 april rapporterades från Apollo XIII till kontrollstationen i Houston, att det verkade som om man fått ett problem. Rutinen hade blivit kris, och hela det gigantiska maskineriet kring Apollo XIII började arbeta för att lokalisera felet och fatta beslut om åtgärder.

Samtidigt började ett annat och i vissa avseenden större maskineri att arbeta: den internationella nyhetsförmedlingens maskineri. För Sveriges del innebar detta bl a att radions nyhetsredaktion fick bråttom. I morgonkots första upplaga, någon timme efter rapporten till Houston, kunde man meddela att månlandningen förmodligen skulle inställas, och sedan följde man fortlöpande händelsernas gång.

TV är av naturliga skäl lite långsammare i starten, men några timmar efter radion, vid tiotiden, kom man med sin första extra nyhets-sändning. Nästa våg i nyhetsfloden representeras av eftermiddags-

FRÅN MEDIA TILL INDIVID

Docent Karl Erik Rosengren, Sociologiska institutionen, Lund
 (Docent Rosengren tilldelades den 20 mars i år ett anslag av
 beredningsrådet för studier av nyhetsproduktion från massmedia
 till individer. I nästföljande artikel - avsedd för dagpressen -
 vänder han en kort rapport om ett delmål av den första studien.
 Vid nämnda sammmanträde den 2 maj tilldelades Rosengren ytter-
 ligare anslag för fortsatta tilldelningsstudier under kommande två
 år. I detta sammanhang kan det påpekas att beredningsrådets
 Hädbok nr 1 1964 refererade vissa studier om nyhetsproduktionen
 vid gudet på Kennedy, på en av den i artikeln nämnda Green-
 berg.)

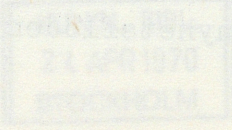
På hösten år 1967 frågade Sifo ett representativt urval av svenska
 folk om man trodde att det någonsin skulle bli möjligt för en
 människa att företa en resa från Jorden till månen och återkomma
 med livet i behåll. Svaret blev 1 75 % av ja-fallen, att det trodde
 man inte. Det ansågs alltså fantasifullt.

I april 1970 startade den tredje bemänskade månarkten, Apollo XIII.
 Världens press, radio och TV bevakade evenemanget, men publiken
 visade inte samma intresse som tidigare. Månfärderna var på väg
 att bli trötta.

Tidigt på morgonen den 14 april rapporterades från Apollo XIII till
 kontrollstationen i Houston, att det verkade som om man fått ett
 problem. Rutinen hade blivit kris, och hela det gigantiska maskineriet
 kring Apollo XIII började arbeta för att lokaliserat felet och fatta
 beslut om åtgärder.

Samtidigt började ett annat och i vissa avseenden större maskineriet
 att arbeta: den internationella nyhetstjänstens maskineri. För
 Sverige del innebar detta bl a ett radions nyhetsredaktion fick
 bråttom. I morgonens första upplaga, någon timme efter rapporten
 till Houston, kunde man meddela att månlandningen förmodligen skulle
 inställas, och sedan följde man förtvungna händelsernas gång.

TV är av naturliga skäl lite långsammare i starten, men några tim-
 mar efter rätten, vid tio-tiden, kom man med sin första extra nyhets-
 sändning. Nästa väg i nyhetsproduktionen representeras av eftermiddags-

tidningarna, och när morgontidningarna den 15 april ägnade sig åt månfärden var det i form av kommentarer till det uppkomna felet och rapporter om nya faser av händelsekedjan.

Så långt är förloppet välbekant. Det upprepades över hela jordklotet med lokala variationer betingade av mediestruktur och tidskillnader. Det stämmer med de professionella nyhetsförmedlarnas erfarenheter och med den bild samhällsvetenskaparna gett av nyhetsförmedlingen i allmänhet och den internationella i synnerhet. Men vad hände sedan?

Hur spreds nyheten från media till individ? Det finns en särskild gren av masskommunikationsforskningen som ägnar sig åt just frågan om hur nyheter och information sprids från media till individer, den s k diffusionsforskningen. Den har beröringspunkter med andra discipliner som också ägnar sig åt att studera spridningsförlopp, bl a den tvärvetenskapliga innovationsforskningen.

I utlandet, främst USA, har studiet av nyhetsspridningen ägnats tjugotals med undersökningar, men i Sverige har det rönt föga eller ingen uppmärksamhet. I samband med forskningar rörande flöde och struktur inom den internationella nyhetsförmedlingen blev jag intresserad även av spridningsfenomenet, och tack vare anslag från bl a Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar kunde jag låta PUB - Avdelningen för Publik och Programforskning vid Sveriges Radio - för min räkning utföra två mindre undersökningar av spridningsförloppen i samband med nyheterna att Apollo XIII drabbats av ett tekniskt fel, samt att astronauterna landat välbehållna i Stilla havet. Detta är inte platsen att lämna en utförlig rapport om undersökningarna, men några enkla data kan kanske ha sitt intresse.

Undersökningarna utfördes på riksrepresentativa urval av den svenska befolkningen i åldrarna 15-80 år, under två respektive en dag, med start snarast möjligt efter det att nyheterna rapporterats i massmedia, dvs vid middagstid påföljande dag. En förutsättning för undersökningarnas utförande var den tekniskt avancerade organisation som PUB under ledning av Ola Melén byggt upp i syfte att möjliggöra snabb och tillförlitlig mätning av tittar- och lyssnarfrekvenser mm.

Som ett delresultat av undersökningen kan man se vidstående diagram. De visar spridningsförloppet av de bägge nyheterna om felet (I) och landningen (II). Bägge förloppen är snabba och visar mycket stor

tidningarna, och när morgontidningarna den 15 april ägnade sig
 åt minnanden var det i form av kommentarer till det uppkomna
 lelet och rapporter om nya fasset av händelsekedjan.

Så långt är förslaget välkänt. Det upprepas över hela jord-
 klotet med lokala variationer beträffande av mediestruktur och tids-
 skiftnader. Det samman med de professionella nyhetsförmedlarnas
 erfarenheter och med den till samhällsvetenskaperna gitt av ny-
 hetsförmedlingen i allmänhet och den internationella i synnerhet.

Men vad händer sedan?

Hur sprids nyheten från media till individer? Det finns en särskild
 grupp av masskommunikationsforskningen som ägnar sig åt just frågan
 om hur nyheter och information sprids från media till individer,
 den s k diffusionsteorierna. Den har beträffningspunkter med andra
 discipliner som också ägnar sig åt att studera spridningsförlopp,
 bl a den tvärvetenskapliga jämförande forskningen.

I utlandet, förstås USA, har studiet av nyhetsförmedlingen ägnats
 tjotats med undersökningar, men i Sverige har det näst intill
 ingen uppmärksamhet. I samband med föreläsningar rörande läro- och
 struktur inom den internationella nyhetsförmedlingen blev jag in-
 presserad även av nordamerikansk forskning, och tack vare analys från
 en av beredningsgruppen för psykologiskt förvar kunde jag läsa
 PUB - Avdelningen för publik och programforskning vid Sveriges
 Radio - för sin räkning utföra två mindre undersökningar av sprid-
 ningsförloppen i samband med nyheterna om Apollo XIII drabbade av
 ett tekniskt fel, samt ett astronomernas landst välbehållna i
 Stilla havet. Detta är inte givet att jämsa en utörlig rapport
 om undersökningarna, men några enkla data kan kanske ha ett in-
 tresse.

Undersökningarna utfördes på riksräddningsutval av den svenska
 befolkningen i åldrarna 15-90 år, under två respektive en dag, med
 start sammanställt efter det att nyheterna rapporterade i mass-
 media, dvs vid middagstid på följande dag. In förutställning för
 undersökningarna utfördes var den tekniskt avancerade organisa-
 tion som PUB under ledning av Ole Helén byggd upp i syfte att
 möjliggöra snabb och tillförlitlig mätning av litter- och lyssnar-
 frekvenser m.m.

Som ett resultat av undersökningarna kan man se vidstående diagram.
 De visar spridningsförloppet av de bägge nyheterna om lelet (1) och
 landningen (2). Bågge förloppen är snabba och visar mycket stor

genomslagskraft. Inom relativt kort tid hade nästan hela befolkningen erfarit nyheten. Totalt nådde nyheterna 92 respektive 98 % av befolkningen inom den tid som undersökningen omfattar - siffror som av olika skäl snarast ligger något i underkant. Bägge spridningsförloppen visar relativt höga andelar som erhållit nyheten muntligt, genom förmedling av någon annan person. Det är faktiskt fler människor som fått veta nyheten på detta sätt än genom sin tidning.

Diagrammen måste läsas med försiktighet: stickproven är små (400 resp 200 individer), och möjligheten till minnesfel från de intervjuades sida är stor. Vidare har de "språng" som måste finnas vid tiden för olika nyhetssändningar i etermedia inte kunnat återges. Men i stora drag torde kurvorna återge en riktig bild av de bägge förloppen.

Skillnaden mellan de bägge diagrammen är att nyheten om felet spreds långsammare än nyheten om landningen, samt att radion dominerade nyhetsförmedlingen i det första fallet, TV i det senare. Detta beror främst på två saker: tiden då nyheterna meddelades (tidig morgon, respektive bästa TV-tid på kvällen), samt det förhållandet att nyheten om felet var en oförutsägbar nyhet, landningen en förutsägbar. (Det finns naturligtvis grader av förutsägbarhet, men det kan vi inte gå in på här.)

Beskrivande data som de just redovisade kan synas triviala. Men de är inte utan sina praktiska konsekvenser. Lägg t ex märke till tidningarnas - inklusive löpsedlarnas - andel som i bägge fallet är mycket liten, lägre än den som den muntliga kommunikationen man och man emellan svarar för. Det är knappast ett generellt fenomen, men för vilken typ av nyheter gäller det? Och vilka konsekvenser bör detta i så fall ha för redigeringen av olika slags nyheter?

Intressantare blir dock resonemangen när man lämnar den enkla beskrivningen och för in fler begrepp i resonemanget, och när man jämför med data från andra liknande undersökningar.

Man kan t ex konstatera att kvinnor, samt äldre och lågutbildade individer hade lägre intresse för och lägre kännedom om dessa händelser, mätt med de enkla frågor som den ekonomiska ramen medgav. Dessa grupper hade också sämre bakgrundskunskaper, och när de kände till nyheterna, diskuterade de dem mycket mindre än vad andra grupper gjorde. Nyhetsspridningen blir ett av många sätt att be-

Genomslagskraft. Inom relativt kort tid hade nästan hela befolkningen erfarit nyheten. Totalt nådde nyheterna 92 respektive 98 % av befolkningen inom den tid som undersökningen omfattar - alltså som av olika skäl antas ligga något i underkant. Bägge spridningsförloppen visar relativt höga andelar som erhållit nyheten samtidigt, genom förmedling av någon annan person. Det är faktiskt fler människor som fått veta nyheten på detta sätt än genom sin tidning.

Diagrammen måste läsas med försiktighet: stickproven är små (400 resp. 200 individer), och möjligheten till minnet fel från de intervjuade står tillräckligt stor. Vidare har de "språkt" som måste läsas vid tiden för olika nyhetsändringar i eftermiddag inte kunnat återges. Men i stora drag torde kurvornas återspeglade bild av de bägge förloppen.

Skiljanden mellan de bägge diagrammen är att nyheten om felet sprids långsammare än nyheten om landningen, samt att radion dominerade nyhetsförmedlingen i det första fallet. IV i det senare, detta beror främst på två saker: tiden då nyheterna meddelades (tidig morgon, respektive sent på kvällen), samt det förhållande att nyheten om felet var en olämplig nyhet, landningen en förväntad. (Det finns naturligtvis gränser av förutspårbarhet, men det kan vi inte gå in på här.)

Beskrivande data som de just redovisade kan synes trivialisera. Men de är inte utan sina praktiska konsekvenser. Lägga t ex märke till tidningens - inklusive löseblads - andel som i bägge fall är mycket liten, jägare än den som den muntliga kommunikationen och man emellan svarar för. Det är knappast ett generellt fenomen, men för vilken typ av nyheter gäller det? Och vilka konsekvenser bör detta i så fall ha för redigeringen av olika slags nyheter? Intressantare blir dock resonemangen när man jämför den enkla beskrivningen och för in fler begrepp i resonemanget, och när man jämför med data från andra liknande undersökningar.

Man kan t ex konstatera att kvinnor, samt äldre och lågutbildade individer hade lägre intresse för och lägre kännedom om dessa händelser, allt med de enkla frågor som den ekonomiska ramen medgav. Dessa grupper hade också sämre bakgrundskunskaper, och när de kände till nyheterna, diskuterade de dem mycket mindre än vad andra grupper gjorde. Nyhetsförloppen blir ett av många sätt att be-

lysa de informationsmässiga handikapp som i vårt samhälle fortfarande bestäms av faktorer som kön, ålder och utbildning.

Nästa steg i analysen av data blir att sammanställa dem med resultaten av andra, liknande undersökningar. De kanske mest kända undersökningarna av nyhetsspridning gäller nyheten om mordet på John F. Kennedy - de finns redovisade i en samlingsvolym av Greenberg & Parker: *The Kennedy Assassination and the American Public*.

En hypotes som framförts av Greenberg och fått visst stöd av data säger att det finns ett så kallat u-format samband mellan andelen muntlig spridning och händelsernas vikt. Den muntliga spridningen skulle alltså vara relativt sett störst vid oviktiga och mycket viktiga händelser, lägre vid händelser av intermediär betydelse. Den "viktiga" händelsen är nämligen intressant för alla, den "oviktiga" bara för några få, men för dem är den kanske så intressant att de får den muntligt berättad för sig och berättar den vidare till andra som de vet är intresserade.

Man kan tillägga att av de svenska data att döma verkar de högt utbildade i större utsträckning än de lågutbildade få veta nyheten muntligt (eller genom tidning). Gamla får ganska sällan nyheten berättad för sig - det är så få som pratar med dem överhuvudtaget. Men något samband intresse - muntlig spridning går inte att spåra i materialet. I och för sig hade man annars kanske väntat sig att ett sådant samband borde komma till synes särskilt vid en oförutsägbar händelse som felet på Apollo XIII.

Längst i utvecklingen av studiet av nyhetsspridning tycks för närvarande Ray Funkhouser i Stanford, Californien, ha hunnit. Han har vidareutvecklat befintliga modeller för diffusionsfenomen. Med hjälp av en relativt enkel statistisk modell som innefattar dels sannolikheten att komma i kontakt med ett nyhetsmedium, dels händelsens intresse, kan han inom rimliga felmarginaler förutsäga den andel av befolkningen som vid ett givet ögonblick känner till en viss nyhet.

Antag att man har tillgång till följande tre ting (1) data om lyssnar- och tittarfrekvenser för olika tider av dygnet och året, av den typ som Sveriges Radio rutinmässigt producerar; (2) liknande data för pressen; (3) ett klassificeringsinstrument för händelser,

tyes de informationer som i vårt samhälle
fortfarande består av faktorer som kön, ålder och utbildning.
Närsta steg i analysen av data blir att sammanställa den med
resultaten av andra, liknande undersökningar. De kanske mest
kända undersökningarna av rykesutveckling gäller ryket om nor-
det på John F. Kennedy - de finns redovisade i en samling av
av Greenberg & Parker: The Kennedy Assassination and the American
Public.

En hypotes som framförts av Greenberg och fått viss stöd av data
är att det finns ett så kallat "rykes- samband mellan andelen
muntlig spridning och hälsotillståndet. Den muntliga spridningen
skulle alltså vara relativt sett större vid oviktiga och mycket
viktiga händelser, jämfört med händelser av intermediär betydelse.
Den "viktiga" händelsen är nämligen intressant för alla, den
"oviktiga" bara för några få, men för dem är den kanske så intres-
sant att de för den muntligt berättas för sig och berättar den
vidare till andra som de vet är intresserade.

Man kan tillägga att av de svenska data att denna verkar de högt-
utvecklade i större utsträckning än de lägstutvecklade länder ryket
muntligt (eller genom bildning). Detta för ganska snäll ryket
berättas för sig - det är så som pratar med dem över huvudet
Men något samband intressant - muntlig spridning går inte att säga
i materialiserat. I och för sig hade man kanske väntat sig att
ett sådant samband borde komma till synes särskilt vid en ökat-
säger händelse som fallet på Apollon III.

Längst i utvecklingen av studier av rykesutveckling tycks i a
Frankrike i Spanien, Italien, de baltiska. Här har vidareut-
vecklat befintliga modeller för diffusionsteorierna. Med hjälp av
en relativt enkel statistisk modell som innefattar dels sannolik-
heten att komma i kontakt med ett rykesmedlem, dels händelsens
intresse, kan man inom rimliga felmarginaler förutsäga den andel
av befolkningen som vid ett givet ögonblick känner till en viss
nyhet.

Ändå att man har tillgång till följande tre ting (1) data om
rykes- och tillitshögheter för olika typer av ryket och året,
av den typ som överlag ganska omfattande produktions, (2) liknande
data för processen; (3) ett klassificeringssystem för händelser.

en typologi med vars hjälp man kan karakterisera en händelse som mer eller mindre intressant för en given befolkningsgrupp. Med hjälp av dessa tre arbetsinstrument skulle det alltså vara möjligt att för varje nyhet förutsäga spridningsförloppet inom en given befolkning. Data av det första slaget finns redan, av det andra kan skaffas fram relativt enkelt. Fortsatt forskning på området borde alltså inriktas på en typologi för händelser.

Forskning sådan som den här presenterade måste anses viktig. Med hjälp av den kan man bättre förstå t ex hur det världsomspännande nyhetsmaskineriet inom loppet av några år kunde bidra till att hundratal miljoner människor, ursprungligen skeptiska inför möjligheten av en månfärd, blev först febrilt intresserade, därefter mera likgiltiga, därefter på nytt spänt uppmärksamma - den sista förändringen inom loppet av några få timmar. De olika månfärderna ensamt räcker inte som förklaring. Den internationella nyhetsförmedlingen är en nödvändig mellankommande variabel, med spridningen media-individ som en avgörande fas.

KARL ERIK ROSENGREN

en typologi med vara hjälp som kan karakterisera en händelse som mer eller mindre intressant för en given befolkningsgrupp. Med hjälp av dessa tre experimentella skolor det alltid vara möjligt att för varje nyhet förutse spridningsförloppet inom en given befolkning. Data av det första slaget finns redan, av det andra kan skiljas från relativt enkla. Fortsatt forskning på området borde alltid inriktas på en typologi för händelser.

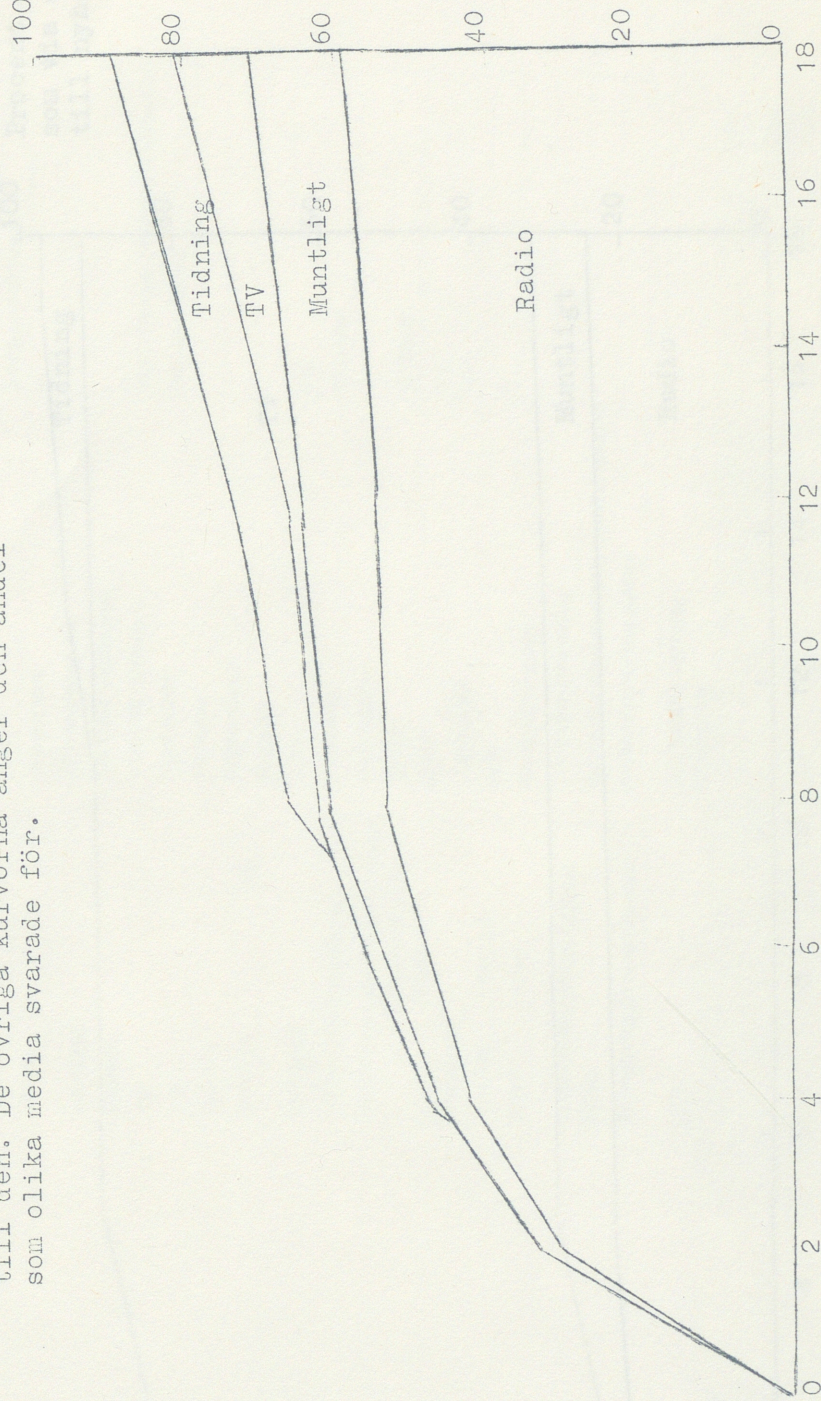
Forskning sådana som den här presenterade måste anses viktig. Med hjälp av den kan man bättre förstå t ex hur det världsomspännande nyhetsmarknadsförings löpnet av några år kunde bidra till att handrättas till ena människan, utspredningen skapade inför nyheterna av en genombrott, blev förut förut intressanta, därför vara tillräckligt, däröver på ett nytt uppmärksammas - den stora förändringen inom löpnet av några år timmar. De olika människorna enant räcker inte som forskning. Den informationella nyhetsförmedlingen är en nödvändig mellankommande variabel, med spridningen media-individ som en svårare del.

KARL-ERIK ROSENBERG

Tabell I. Spridningen från media till befolkning av nyheten att Apollo XIII drabbats av ett tekniskt missöde.

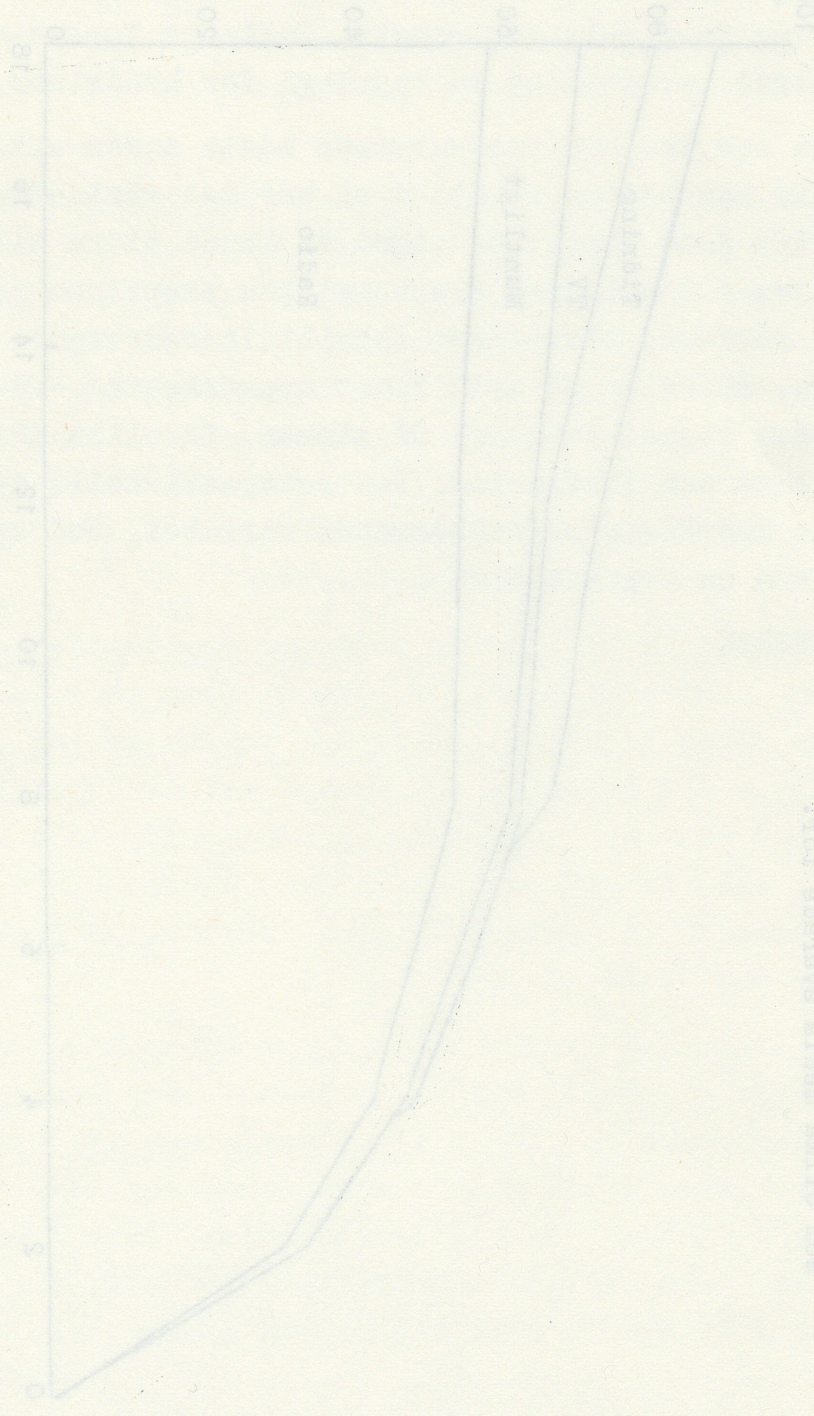
Den översta kurvan i diagrammet anger hur många procent av befolkningen som ett givet antal timmar efter nyhetens rapportering i massmedia kände till den. De övriga kurvorna anger den andel som olika media svarade för.

Procent av be-
folkningen som
via olika media
känner till ny-
heten

Timmar efter första meddelandet i nyhetsmedia

График изменения температуры в процессе

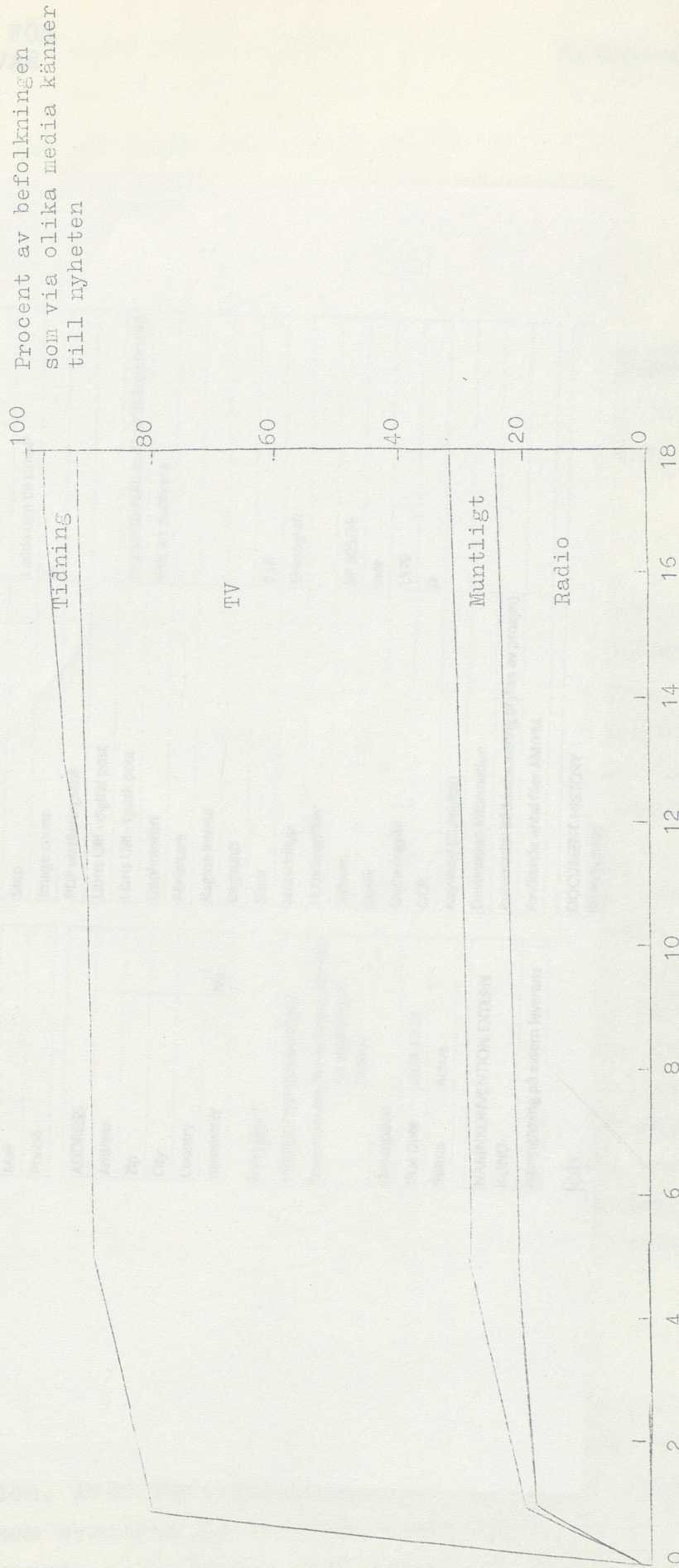
... без ...
 ... с ...
 ... с ...

...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

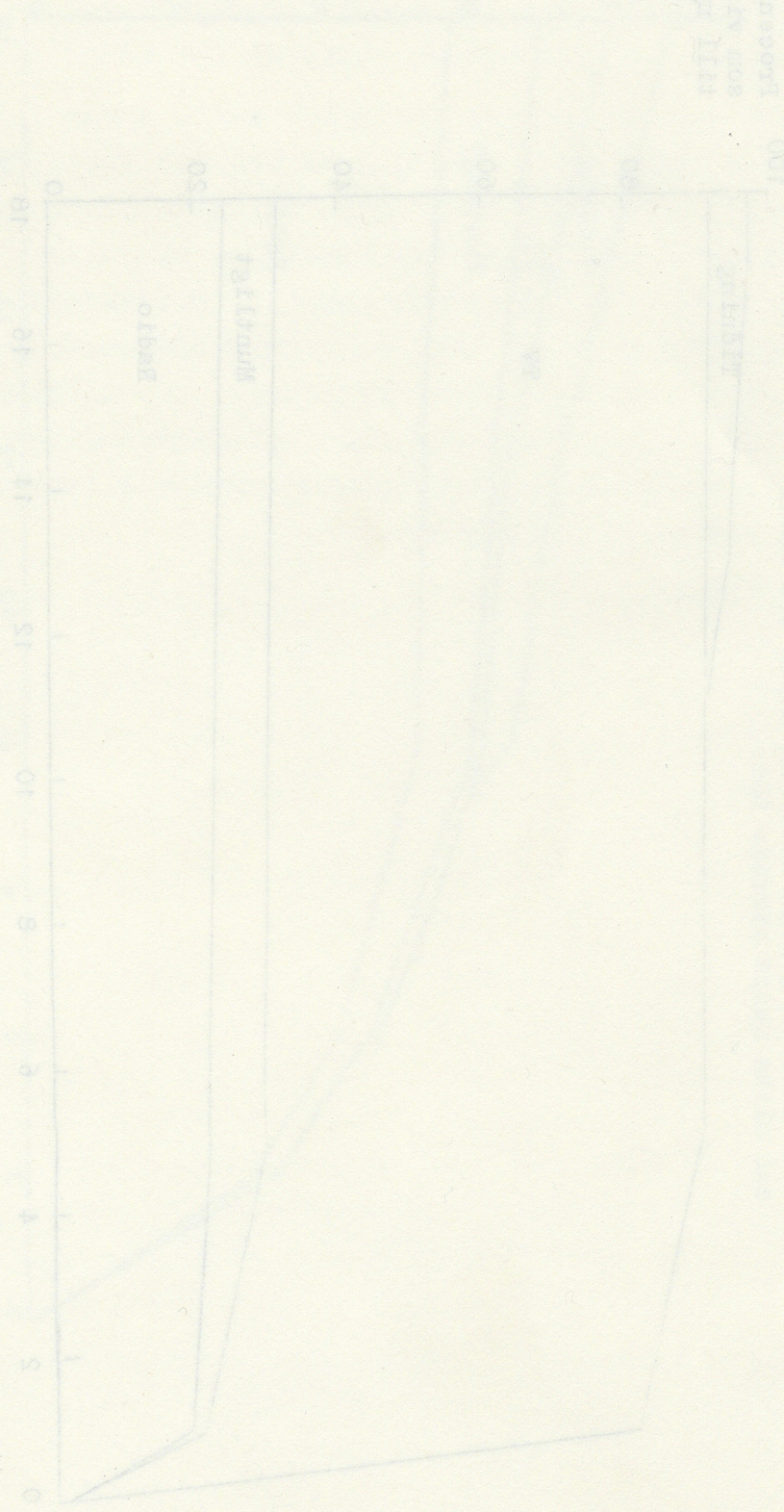
Tabell II. Spridningen från media till befolkning av nyheten att astronauterna landat välbehållna.

Den översta kurvan i diagrammet anger hur många procent av befolkningen som ett givet antal timmar efter nyhetens rapportering i massmedia kände till den. De övriga kurvorna anger den andel som olika media svarade för.

Timmar efter första meddelandet i nyhetsmedia

Διπλ. σελ. 101αφ. ημερολόγιο 1 ημερολόγιο

1111 ημερολόγιο
 και με σελ. 101αφ. ημερολόγιο
 101αφ. ημερολόγιο

1111 ημερολόγιο και με σελ. 101αφ. ημερολόγιο
 και με σελ. 101αφ. ημερολόγιο
 και με σελ. 101αφ. ημερολόγιο

1111 ημερολόγιο και με σελ. 101αφ. ημερολόγιο
 και με σελ. 101αφ. ημερολόγιο
 και με σελ. 101αφ. ημερολόγιο

KUNGL. BIBL.
 29 JUN 1970
 STOCKHOLM